

Wanneer de bok gestrekt is

Hoe behandel je een te prepareren reebok?

Als een reebok eenmaal gestrekt is, volgen veelal routinematig diverse handelingen, zoals het ontweiden en het transport naar de koeling. Maar wat als het nu, om welke reden ook, een heel bijzondere bok is? Ja, het gewei moet natuurlijk op de plank, maar misschien biedt een preparaat wel een mooiere herinnering?

Preparateur Arjan van Dijk geeft advies hoe te handelen wanneer de keuze op een huidpreparaat is gevallen.

Bedenk voor aanvang van de jacht wat je met de trofee wilt. Is een schedel met gewei op een plankje aan de muur voldoende, dan maakt het niet veel uit hoe je met het gestrekte dier omgaat. Maar wanneer je keuze op een huidpreparaat valt, dan moet je plots met andere zaken rekening houden. Bijvoorbeeld hoe je het dier ontweidt, hoe je aan de hygiëneregels kunt/moet voldoen, de logistiek, enzovoort.

Zomerkleed

Wanneer je in de gelegenheid bent gedurende een heel seizoen in hetzelfde veld grofwild te beheren en je hebt een speciale bok op het oog die ook nog honkvast is, dan kun je de gok nemen en wachten met het afschot totdat de bok helemaal verhaard is. Het zomerkleed van een bok is veelal prachtig rood (of zwart) en de haren zitten goed vast in de huid.

Verharende bok

In de maanden maart, april en deels in mei verharen de meeste dieren. De winterharen van in deze periode geschoten dieren zullen tijdens het looiproces (beweging in baden) uitvallen, waardoor kaal ogende plekken ontstaan. Wacht daarom met het afschot van die speciale, te prepareren bok totdat het dier helemaal verhaard is, dus tot (eind) mei of juni. Uiteraard dien je een weidelijk schot af te geven; bij een ree betekent dat een bladschot. Daarbij geven preparateurs de voorkeur aan plaatsing van het schot net achter de voorlopers, als het dier perfect dwars staat.

Leeftijdbepalng

Om de leeftijd te kunnen schatten, snijden veel jagers direct de bek open om de kaken te kunnen inspecteren. Doe dit niet! Deze sneden leveren de preparateur veel extra werk op en ze blijven altijd zichtbaar! Hetzelfde geldt overigens voor een snede in de onderkaak om het dier aan een haak op te hangen. Hang het in dit geval liever aan de achterlopers op.

Ontweiden

Wanneer je de buiksede maakt, snij dan niet verder dan het borstbeen. De wildhygiëneregels gebieden dat ook de slokdarm verwijderd moet worden.

Wanneer je dit doet door de keel helemaal tot aan het strottenhoofd open te snijden, dan zul je in het preparaat altijd een 'ritssluiting' blijven zien. Natuurlijk kunnen preparateurs veel camoufleren, maar zeker bij een borstpreparaat is de keel prominent in beeld. Voorkomen is beter dan genezen. Voor het mooiste resultaat is het beter om de slokdarm te laten zitten totdat het dier gevild wordt. Indien dat niet kan of mag, is het beter om de slokdarm vanuit de borstholte zoveel mogelijk weg te nemen. Een andere optie is om vanaf het borstbeen een snede naar de rug/nekzijde te maken en een deel van de nekhuid vast los te villen, zover dat je de slokdarm bloot legt en weg kunt nemen. Wanneer je het dier aan een poelier overdraagt, overleg dan vooraf met hem wat hij het liefste heeft. Juist omdat vlees moet besterven en door het (deels) verwijderen van het vel, is het risico op vervuiling van het vlees groot.

Hygiëneregels

De hygiëneregels en de wens om een borstpreparaat te laten maken, botsen hier dus. Herman ter Weele, van de gelijknamige (wild)slagerij in Oene ziet het liefst dat de jager het hele dier brengt. Ter Weele: 'Wij kunnen dan met de juiste hygiëne de bok villen en verwerken. Wanneer de jager bij aflevering aangeeft dat de huid bestemd is voor een (borst)preparaat, zullen wij de huid op de juiste manier afvullen en behandelen. Indien gewenst wordt de huid gezouten, anders ingevroren. Het risico wanneer de jager zelf de huid afvilt, is dat het karkas vervuild raakt en dat in ieder geval het gevilde deel van het dier voor consumptie afgekeurd moet worden. Om dat te voorkomen kun je het dier hangend villen en vervolgens in een goede laag cellofaanfolie wikkelen. Zorg bij transport naar de poelier dan nog steeds voor een schone (wild)bak waar je het gevilde beest inlegt, anders blijft het risico op besmetting met bacteriën bestaan! En tot slot, lever het dier zo snel mogelijk, binnen 1 of 2 dagen, bij de poelier af zodat het beest verwerkt kan worden.'

Wildmerk

Uiteraard moet het gestrekte dier voorzien worden van een wildmerk. Bevestig deze niet in het oor maar aan het buikvlies of achterloper. Het merk

moet namelijk bij het karkas blijven, en de kop gaat nu juist naar de preparateur. Daarbij maak je met het wildmerk een gaatje in het oor, hetgeen voor de preparateur lastig kan zijn bij het modelleren van dat oor.

PU-vormen

Voor een mooi preparaat heeft de preparateur ruim vel nodig. Nog altijd worden er koppen aangeleverd met ongeveer 10 cm nekhuid. Daar is simpelweg geen fraai preparaat, laat staan een borstpreparaat van te maken! Tegenwoordig zijn er zoveel verschillende mogelijkheden in houdingen dat er voor iedere houding wel een passende PU schuimvorm beschikbaar is. Traditioneel vragen jagers naar 'recht toe, recht aan' vormen, ofwel het dier moet strak rechtuit de kamer in kijken.

Toch zijn er al sinds meerdere jaren 'speelsere' vormen beschikbaar, de zogenaamde 'offset' vormen. Hierbij lijkt het of het dier iets schuin staat en met een licht gebogen nek de kamer in kijkt. Aan één zijde is een deel van het bovenbeen zichtbaar. Deze vormen ogen veel actiever dan de 'recht toe, recht aan' modellen. Het moge duidelijk zijn dat, zeker voor een offset vorm, er behoorlijk wat huid nodig is. Standaard vragen preparateurs dan ook om de huid minstens 10 cm achter de voorlopers rondom los te villen. Zeker bij een offset vorm dien je dan ook de huid van het bovenste deel van de voorlopers aan de 'cape' (de te prepareren huid) te laten zitten.

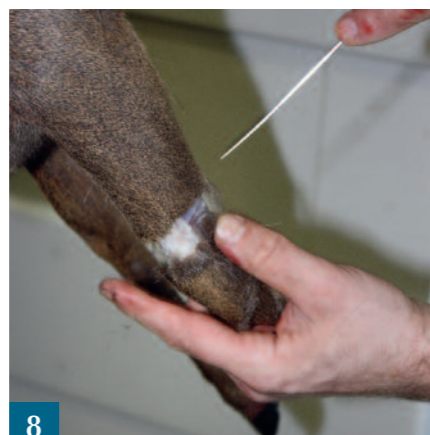
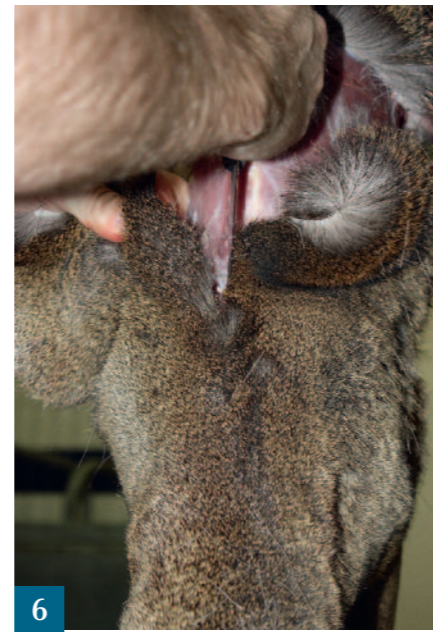
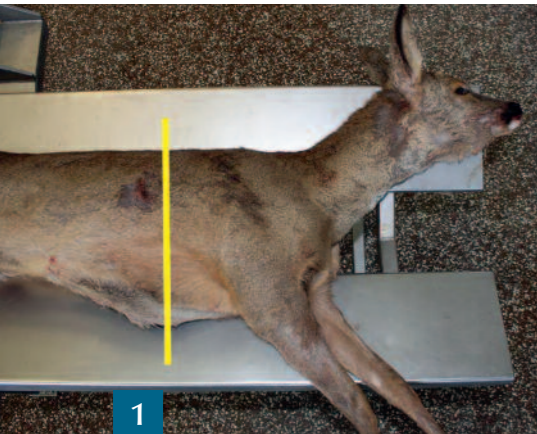

Huid van karkas villen

Om de cape op de juiste manier los te villen, snijd je eerst de huid rondom over het karkas (over de ribben) los. **Foto 1-4** Begin minimaal 10 cm achter de voorlopers en probeer niet scheef te snijden. Het helpt om een rugwervel uit te zoeken en daar op te mikken. Vervolgens maak je met een scherp mes een **neksnede**. **Foto 5-7** Deze maak je precies over het midden van de nek

omdat daar het haar iets langer is, hetgeen later de hechtingen zal camoufleren. Belangrijk is dat de snede in één vloeiende lijn gemaakt wordt, dus zonder 'zigzag-haperingen'. Dit soort onregelmatigheden kan er voor zorgen dat de hechtdraad door de huid getrokken wordt, en dat de huiddelen niet mooi op elkaar aansluiten. De neksnede maak je tot op het achterhoofd, tot

ongeveer vijf centimeter voor de geweastangen. Je kunt nu aan weerszijden van het dier de huid als een soort schort van de schouders van het dier afvillen. Bij de voorlopers aangekomen, maak je net boven de knieën een snede rondom de poot. Vervolgens vil je de huid verder los tot aan de kniesneden, de huid komt nu los. Nu vil je de nek verder uit. **Foto 8-12**

Essentieel voor een mooi preparaat is de uitdrukking die het krijgt door de ogen, de stand van de oren, bek en neus. Om de huid zodanig van de schedel los te villen dat bijvoorbeeld knipvliezen, oorkraakbeem en neusvleugels intact blijven, is ervaring nodig.

Preparateurs villen daarom de schedel het liefst zelf uit. Die schedel is sowieso nodig om maten op te kunnen nemen en om het gewei in het preparaat te kunnen verwerken. Je doet de preparateur dan ook een groot plezier als je de nek en kop bij de atlas en draaier afsnijdt, en de

schedel in de cape laat zitten. De huid met de kop is nu makkelijk van de poten af te halen. **Foto 13-17**

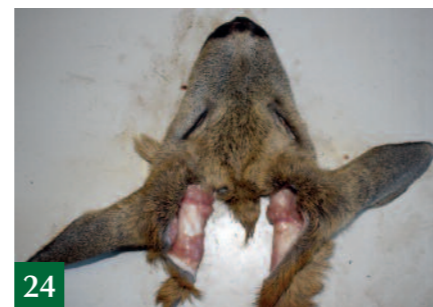
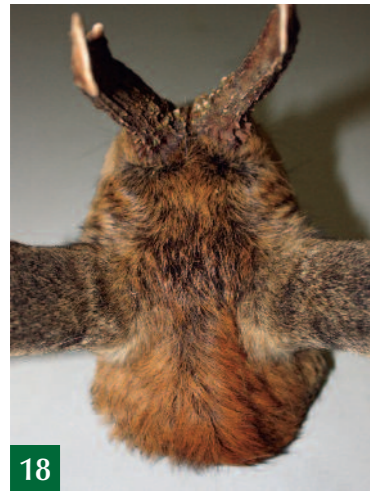
Zelf de huid van de schedel villen

Als je de huid toch zelf van de schedel wilt villen, of alleen een jachttrofee (schedel op plank) wilt maken, blijkt het verwijderen van de huid rondom de rozen vaak lastig.

Snijd de neksnede op het punt waar je was gestopt (het achterhoofd) nog iets verder door totdat je op een paar centimeter van de rozen bent gekomen. Op dat punt maakt je een zogenaamde Y-snede (foto 19), waarbij je met een

scherp mes schuin zijwaarts richting elke roos snijdt. Het 'flapje huid' dat tussen de stangen zit, moet er straks aan de voorzijde tussenuit getrokken kunnen worden, dus maak de Y niet te breed. Snijd de huid helemaal over het bot en de rozenstok tot tegen de roos los. Door nu verder te villen kom je bij de ooraanzetten. Snij de gehoorgangen (kraakbeentjes) kort aan de schedel door. De huid rondom de rozen kunt je

eenvoudig met een stompe, platte schroevendraaier loswrikken. Hierbij komt de hele huid los en blijven er geen restjes onder de rozen steken. Op deze manier bespaar je je een hoop tijd omdat je deze restjes niet hoeft weg te krabben. Foto 18-24

Voorkom bederf

Om te voorkomen dat de huid bederft, dien je deze direct na het villen in een luchtdichte plastic zak, het liefst met zo min mogelijk lucht er in, in een vriezer te leggen.

Let wel, bacteriën blijven ook op koude plekken actief, bewaren in koelkast of koude schuur kan maar voor een zeer beperkte periode! Voorkom ook dat een huid kan gaan broeien wanneer je deze 's zomers in een plastic zak in de kofferbak van een auto vervoert. Zelfs 's winters gaat het nog vaak mis, met enige regelmaat krijg ik bedorven vossen aangeboden. Deze zijn vaak in het buitenland geschoten en

hebben vaak op de reis naar huis een hele dag in de warme auto gelegen. Indien koeling tijdens het transport moeilijk of niet mogelijk is, is het raadzaam de huid aan de vleeszijde met een dikke laag zout te bestrooien. Bezuinig daar niet op, een laag van minstens een halve centimeter zout is aan te raden. Zout onttrekt vocht aan de huid en juist in dat vocht ontstaan bacteriekolonies die voor rotting zorgen. Transporteer de huid in dat geval in een open zak of bak, zonder de huid aan direct zonlicht bloot te stellen.

Met dank aan wildslagerij G. ter Weele in Oene voor het ter beschikking stellen van de reegeit voor de afbeeldingen van het villen

